

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke :

Štev. 89.

V Ljubljani, sobota dne 27. oktobra 1917.

Leto I.

Blagoslovi dualizma.

Ogrski ministrski predsednik Wekerle je nastopil v državnem zboru proti »napadom«, ki so jih izvršili avstrijski državni poslanci s tem, da so razkrili, kako nas Ogrska mačehovsko oskrbuje z živili in kakšne ogromne cene zahteva zlasti za slanino. Zavrnil je tudi »napade« českih poslancev, ki streme po tem, da se odcepi Slovaška od Ogrske in priklopi bodoči češki državi. Tem poslancem je pokazal tudi že šibo v obliki kazenskega paragrafa. Avstrijska vlada, vedno uslužna dekla Ogrske, že baje izdeluje primerne kazenske določbe za tiste predrzneže, ki si upajo še kdaj pogledati preko ogrske meje. S to Wekerlevo izjavo je torej postavljen avstrijski justični minister Schrauer na laž, ker ni še dolgo, ko je izjavil, da avstrijska vlada niti ne misli na take kazenske določbe. Sedaj pa Wekerle na javni seji zbornice izjavlja, da je avstrijska vlada že pridno na delu za stroge kazenske določbe, ki zadenejo vsakogar, ki bi stremel po kršitvi nedotakljivosti ogrske države. Res, pogumen mož je naš Schrauer in ker imamo pri nas mnogo takih pogumnih mož na odločilnih mestih, zato postaja Avstrija vedno pokornejša Ogrski in si ne upa zahtevati niti tega, kar je Ogrska zakonito prisiljena, da izvrši. Gesla o enakih pravicah in enakih dolžnostih ne poznajo na Ogrskem, to velja le za nas in zato tudi ne pride vprašanje avstro-ogrškega dualizma že desetletja z dnevnega reda.

Gospodarsko sta Avstrija in Ogrska dve državi. Skupno imata le finance, armada in zunanje zadeve. A tudi pri skupnih financah nosi tako plodna Ogrska le 34 in pol, a Avstrija 65 in pol odstotkov, dasi je Ogrska mnogo bogatejša in produktivnejša država nego Avstrija in bi morala plačevati Ogrska k skupnim stroškom vsaj 45 odstotkov, če bi upoštevali tudi gospodarske momente. Potom odpisa državnih dolgov ob uvedbi dualizma, razmeroma premajhne kvote k skupnim stroškom in ogrske carinske politike je bila Avstrija oškodovana v petdesetih letih dualizma za okoli tri milijarde kron. Kaj pomeni ta znesek za Avstrijo, ve vsak, kdor presoja položaj z gospodarskega stališča. Ta izguba se ne tiče sedanjih vojnih stroškov, ki dosegajo zopet ogromno novo obremenitev Avstrije. Recimo, da znašajo vsi vojni stroški le 40 milijard, tedaj odpade na Avstrijo tega dolga okroglo 14 milijard več nego na Ogrsko. Vse te gospodarske posledice so uvidevali nekateri avstrijski politiki že od nekdaj in so se borili proti takemu izkoriščanju. Zlasti pa je proti tem razmeram nastopala avstrijska socialna demokracija. Spremembi so se vedno upirali vladni krogi, zato je stvar tudi ostala do danes taka, kakršna je že pol stoletja. Res šteje Ogrska nekaj manj prebivalcev nego Avstrija, toda če je ta kompleks država, potem bi se morale upoštevati naravne prednosti in produktivnost obeh kompleksov in prilagoditi skupnim interesom. Vladajoči krogi pri nas in na Ogrskem pa teh momentov ne upoštevajo, deloma s stališča kot skupna velesila, deloma pa zaradi hegenomije narodov, v Avstriji Nemcev in na Ogrskem Madžarov.

Sedaj prihajajo novi časi. Narodi hredene po osamosvojitvi, kulturni in gospodarski samoupravi. Narodi, ki so trpeli doslej

pod tem režimom gospodarsko in kulturno, zahtevajo več svobode, ki ni nujno potrebna le za razvoj posameznih narodov, marveč je vitalnega pomena za celotno gospodarsko enoto. V dosedanjih sponah, v zatiranju, ki je bilo doslej conditio sine qua non, se narodi niso mogli razvijati, so postali pravi sužnji večin in je v teh razmerah trpela nepregledno škoda vsa monarhija. Te razmere se morajo izpremeniti, toda izpremeniti se dajo le ob temeljiti izpremembi ustave, ki mora priti, na kakršenkoli način, ker postaja sedanje razmerje med obema državama, od katerih je ena popolnoma suverena, druga popolnoma podložna, vsak dan neznosnejše.

K. Kautsky:

Avstrija in Srbija.

Ko so prodrli Rusi do Carigrada, je bila Turčija pripravljena, da sklene San štefanski mir. Tukaj je bila ustvarjena avtonomna Bolgarija, ki pa je morala plačevati tribut in ki je bila večja od današnje. Raztezala se je do Egejskega morja in mejila na Albanijo. Srbija naj bi dobila Niš, dolino Drine in Mali Zvornik. Bosna in Hercegovina naj bi dobili avtonomno upravo. Da bi zasedla Avstrija ta ozemlja, o tem ni bilo nobene določbe v mirovnem sklepu. Spricho napredujočega propadanja Turčije, so menili Srbi, da postaneta Bosna in Hercegovina njihova dedščina.

Gotovo je bilo nerazveseljivo, da je povzročila ravno Rusija tak položaj stvari. A tem hujši je bilo to za »napredne« sile Evrope, ki so prepustile ruskemu absolutizmu, da izvrši v Turčiji, kar je bila zgodovinska neodvračljivost. Zopet je bila vsa njihova modrost v tem, da je zabranila, da bi prišle na mesto Turčije večje države, zmožne za samostojno politiko. Edino, kar so znale napraviti, je bilo, da se pomnože male države na Balkanu in da se s tem ohrani ruski vpliv na Balkanu.

Energični ugovor Anglije, pravzaprav njegovega kabineta torijev (konservativcev) je uničil San štefansko mirovno pogodbo in prisilil Rusijo, da se ukloni evropskemu kongresu. In tam, v Berlinu, so odrinili Bolgarijo od Sredozemskega morja. Njeno ozemlje so razdelili na dva dela: En del je postal politično samostojen, s knezom na čelu, ki je ležal severno od Balkana, drugi del je bil pa južno, Rumelija, ki je ostala pod nadvlado Turčije in jo je upravljal krščanski guverner. Francija in Italija sta zastopali interese Grške, vendar je dobila Grška šele leta 1881. Tesalijo in južni Epir. Rusija je dobila le neznamen kos Besarabije, med tem ko so dovolili Avstriji, na njeno zahtevo, da zasede Bosno in Hercegovino. Bismarck je nastopil energično za interese Avstrije.

Od berlinskega kongresa dalje, leta 1878., sta se tesneje združili hiši Habsburžanov in Hohenzollerjev, ki sta si bili dolga stoletja tako sovražni. Že leta 1879. je bila sklenjena zveza med Nemčijo in Avstrijo, ki traja do danes. A od tega časa pa datira tudi približevanje med Rusijo in Francijo, ki se je izvrševalo sicer počasi, saj pomenja vendar zvezo med najbolj okostenehim despotizmom z demokratično republiko. Šele leta 1891. je prišlo med obema silama do pisane pogodbe in je zazvenela na carjevem

dvoru marseilleja, dotlej tako obsovana v Rusiji.

Za Rusijo nepovoljni izid vojne pa ni vplival le na carja.

Že Krimska vojna je razkrila rusko vojaško zaostalost kot posledica njene gospodarske in politične zaostalosti. Tenka plast njenih izobraženih elementov je spoznala že takrat jasno, da država nujno potrebuje modernizacije. Posledica je bilo močno gibanje, kateremu se tudi ni car mogel popolnoma ustavljati. Odpravili so tlačanstvo, uvedli so okrajna zastopstva (zemstva), gradili železnice in pospeševali industrijo; časopisna literatura se je pričela razvijati. Ali absolutizma so se držali prav tako čvrsto kakor prej. V letih šestdesetih ni imel absolutizem v ruski državi sami še nobenih nasprotnikov, razen na Poljskem, ki bi bili močni dovolj, da prično v deželi sami boj proti njemu. Tem večje so bile simpatije, da navdušenje po svobodi hrepenečih ruskega razumnštva za osvobodilne boje njim tako blizu stoječih Jugoslovancov proti turškemu despotizmu. To navdušenje se je morda posluževalo včasih panslavističnih argumentov, a je v temelju izviralo le iz skupnega demokratičnega hrepenenja, kakor v letih dvajsetih prejšnjega stoletja splošno navdušenje za Grke v liberalni Evropi in še pozneje, v letih šestdesetih, navdušenje za Poljake.

Turgenjev je globoko izrazil to čustvo s svojim romanu »Na predvečer« iz leta 1859. V tem romanu riše tip revolucionarnega bojevnika. Ali ta bojevnik ni Rus, temveč Bolgar.

Lehko si mislimo, kako so učinkovale vstaje na Balkanu iz leta 1875. na velik del ruske mladine, hrepeneče po svobodi. Vsa ruska družba je bila razgibana, na tisoče prostovoljcev je hitelo pod srbske zastave.

Ko pa je potem ruska vlada sama posegla vmes in so prinesle velikanske žrtve, ki jih je nalagala ljudstvu, tako boren uspeh, tedaj se je močno ojačilo opozicijsko gibanje proti carjevemu režimu, ki je bilo v teku že prej. Še ni bil sklenjen mir, in že je našla nova močna, delovna opozicija svoj prvi vidni izraz s strelom naše sodružice Vere Sasuliceve, 5. februarja 1878. To revolucionarno gibanje je doseglo kmalu svoj vrhunec z umorom Aleksandra II., leta 1881. Potem je to gibanje pojemale, ker ni imelo v družbi dovolj podpore in se je zopet oživilo, ko se je ruski proletarijat toliko ojačil, da je dal gibanju trajen, trden temelj.

(Dalje prih.)

Vojna.

OFENZIVA PROTI ITALIJI.

Avstrijsko vojno poročilo. Dunaj, 26. oktobra. Italijansko bojišče: Avstro-ogrsko in nemško čete, ki so pričele s prodiranjem ob srednjem teku Soče so prekorale črto Kobarid-Avče. Od včeraj zjutraj je lepo vreme, ki je za gibanje zelo ugodno. Italijanski odpor smo zlomili tudi na visoki planoti Banjšice-Sv. Duh do ozemlja okoli sv. Gabrijela. Sovražnik se pripravlja, da izgubi vse ozemlje, ki si ga je bil prilastil v enajsti soški bitki z življenjem tisočev. Na visoki planoti Krasi so se razvili živahni boji, ki doslej niso izpremenili položaja. Naškok zaveznikov je povzročil, da se je pri-

čela v dveh dneh majati sovražnikova črta v širini 50 km. Pri Italijanih, ki se umikajo, vlada večinoma velika zmešnjava. Mnoge formacije, ki so bile popolnoma odrezane, so se udale na prostem polju. Mnogo topovskih mas vseh kalibrov in nepregledne množine vojnega materiala so dobili zavezniki. Ena sama avstro-ogrsko divizija je vzela sovražniku južnozahodno od Tolmina 70 topov. Doslej je šlo skozi naša zbirališča 30.000 ujetnikov in našli smo približno 300 topov. Nemško vojno poročilo z italijanske fronte.

Berlin, 26. oktobra. (Kor. ur.) Naše divizije izrabljajo svoj uspeh pri Bovcu in Tolminu in prodirajo sedaj čez Kobarid in Rončin. Čete severnega krila druge italijanske armade so deloma ujele, deloma se umikajo. Nemški in avstro-ogrski polki, tekmujoči med seboj, neprestano prodirajo in so vrgli sovražnika iz zadnjih višinskih postojank, ki jih je poizkušal držati. Pod našim pritiskom so pričeli izpraznjevati Italijani tudi visoko planoto Banjšica-Sv. Duh. Na tleh. Število ujetnikov se je zvišalo že čez 30.000 mož, med temi 700 častnikov, število vpljenjenih topov že nad 300. Med topovi je mnogo težkih.

Avstrijsko večerno poročilo: Uspehi na jugozaparu postajajo večji. Število ujetnikov mnogih krajev se bojujemo že na italijanskih in plen narašča vsako uro.

Umikanje Italijanov.

Iz vojnoporočevalskega stana poročajo: Predvčerajšnjem so se umikali Italijani kakor brez glave. Nato so poizkušali iznova, a zaman, da se postavijo v bran v zadnjih črtah navalu zasledujočih čet. Skupno z nemškimi četami smo iztrgali, podpirani od lepega vremena, tudi nadvladajoče višine druge in tretje črte, ki so bile večinoma v enajsti soški bitki najprednejše bojne črte. Kobarid, ki ga je hotel Italijan priklopiti za vse čase Veneciji, smo vzeli v prvem naskoku. Fronta poteka sedaj tukaj od prvega soškega kolena do Žage. Na visoki planoti Banjšice, ki je bila poleg sv. Gabrijela prizoršče najlutejših bojov vseh naših front v zadnjih tednih, prodirajo naše čete v neprestanih bojih proti višinam, ki jih ločijo od Soče. Dalje južno proti morju je boj v polnem teku. Med 30.000 ujetniki je mnogo generalov in poveljnikov. Brigade Friuli, Genova, Etna, Caldanise, Alessandria, Taro in Spezzia, potem mnogo polkov in bataljonov alincev so uničene in razkropljene. Poleg 300 uplenjenih topov je mnogo strojnih pušk, minometov, drugega orožja, municija, zaloge in drugi vojni material.

Potniki, ki so dospeli v Lugano, pripovedujejo, da odhajajo na italijansko fronto močni oddelki angleških in francoskih čet, artiljerijski parki, zračna brodovja itd. V mnogih italijanskih mestih so ententne čete, ki so baje pripravljene, da nastopijo ob eventualnih uporih. — »Corriere della Sera« trdi, da so centralne države pričele z ofenzivo zato, ker so se bale, da pridejo Italijanom Francozi in Angleži na pomoč. Italijanska vojna poročila pripovedujejo, da deluje sovražna artiljerija na Tirolskem zelo močno. — »Petit Journal« poroča iz Rima, da odgovarja na italijanski fronti več kakor 5000 topov na sovražni ogenj. Obrambne akcije se udeležuje tudi okoli 500 angleških in francoskih topov.

Ostala bojišča.

Na vzhodnem bojišču in v Albaniji je položaj neizpremenjen.

Zahodno bojišče. Berlin, 26. okt. (Kor. ur.) Arm. sk. nemškega cesarjeviča: Po močni artiljerijski pripravi so pričeli prodirati Francozi s severnega pobočja Chemin des Dames proti Ailette. Njihov napad je naletel na čete, ki so prišle prejšnjo noč na južni rob gozda Pinon in ki so se bile umaknile prej s severnega brega prekopa Oise-Aisne. Na drugih krajih bojišča smo najprej uspešno zavrnili sovražni sunek, potem smo umaknili našo črto po načrtu za prekop in

južno od Chavignona. Nasprotnik je poizkušal večkrat, da prekorači prekop, a so ga naše čete zavrnile. Na vzhodnem bregu Mozze so naskočili dolnjaški bataljoni francoske črte v širini nad 1200 metrov v gozdu Chaume. Več sovražnikovih protinapadov se je krvavo izjalovilo.

Politični pregled.

= Skupni ministrski svet. Iz Budimpešte poročajo, da prispe minister vnanjih zadev grof Czernin danes v ogrsko prestolico, kjer se vrši jutri popoldne skupni ministrski svet. Grof Czernin ostane pet dni v Budimpešti ter bo konferiral z voditelji vseh političnih strank.

= Germanizacija naše trgovske mornarice. Tržaška »Edinost« se pritožuje, v članku »Germanizacija našega pomorskega plovstva« o ponemčevalnih tendencah, ki so v novem času zavladale tudi v trgovski mornarici. Vse se germanizira. Omenjeni list objavlja tudi zanimivo novico, da je avstrijski Lloyd pred izbruhom avstrijsko-italijanske vojne z dovoljenjem trgovskega ministrstva prodal ladjo »Evgenie« neki italijanski parobrodni družbi.

= Tožba za dijete. Obsojeni državni poslanci dr. Kramář, dr. Rašin, Choc, Vojna, Netolický in Bouřival bodo zahtevali nakazilo poslanskih dijet od 30. maja t. l. dalje. Ako bo njihova zahteva odklonjena, kar je več nego gotovo, vložijo tožbo pri državnem sodišču. S tem spravijo v tek marsikako zanimivo pravno vprašanje.

= Grof Tisza proti volilni reformi. Bivši ministrski predsednik grof Tisza je v ogrski poslanski zbornici zopet nastopil proti volilni reformi. Naglašal je najprej v svojem govoru, da se Ogrji bore za svoj obstoj ter da je narodna dolžnost Ogrov, boj do končne zmage. Tudi vojni pogoji so ugodni za uspešen konec. Grof Tisza pa opazja dve oviri, ki skušata preprečiti uspeh. Prvič so naši sovražniki zbudili v narodnih mnenjih, da je vzrok tej vojni naša agresivna politika. In vprašanje nastane, če listi, ki trde, da je tudi del ogrskega naroda tega mnenja, koristijo miru. Druga ovira je v sovražnih deželah razširjeno mnenje, da smo oslabili in nezmožni za nadaljevanje svetovne vojne. Tu opozarja Tisza zopet na škodljivi vpliv politične agitacije, češ, da moramo skleniti mir pod vsakršnimi pogoji in graja, da ti agitatorji napadajo celo zaveznike. Obžalovanja vredno je, da celo nekateri ogrski možje ogrožajo najvitalnejše interese ogrske države. Vedno, kadar so nasprotne sile Francija ali Rusija zastopale svoje interese kje zunaj, smo naglašali trdnost evropskega ravnotežja. Nesreča naše dežele pa je sedaj, ko se pojavlja tako nesoglasna zunanja politika, da se tudi v notranji politiki razvijajo problemi, ki odvrčajo pozornost od važnih nalog v sedanji vojni. Gre za radikalno reformo volilne pravice, ne glede na to, da se tej reformi večji del javnosti upira z bojaznijo, ki je nasprotna tisočletni zgodovini ogrske uprave. Ogrska se ni nikdar upirala novim modernim stremljenjem, toda vedno jih je znala spraviti v sklad s posebnostmi naše narodne individualitete in vedno se je ukrenilo to, kar je bilo v prid Ogrski. Ne zahteve pariških cest, ne one boljševikov so, ki jih potrebuje Ogrska. Govornik razpravlja potem o posledicah volilne reforme in pravi, da z njo narase nacionalna agitacija in trdi, da bo volilna reforma za deželo prava katastrofa. Tisza hoče dalje dokazati, da je avstrijski parlament prav zaradi razširjene volilne reforme postal nezmožen. Saj je jasno, da so manj izobraženi elementi proti narodni, nacionalni pa oni z nekakšno izobrazbo. Kako daleč gre politika gotovih krogov, dokazuje to, da je volilni blok sklenil v zadnjem času dogovor z ogrskimi nacionalnimi strankami, kar pomeni za ogrski narod veliko nevarnost. Grof Tisza pravi, da je program volilne reforme le politični manevar, zahteva, ki ne ustreza željam ogrskega naroda. Tisza predlaga, da se odloži volilna reforma po vojni. — Ministrski predsednik je nato izjavil, da je volilna reforma program te vlade, in je ne more odložiti z dnevnega reda. — Boj za volilno reformo na Ogrskem je torej hud, dasi

nova reforma ne obeta kaj prida. Iz nastopa grofa Tisze pa je razvidno, da je Tiszova kapitalistična stranka zagovornica vojne in najhujša nasprotnica demokratizacije na Ogrskem.

= Grof Czernin poda pojasnila o vnanji politiki. Ministrski predsednik pl. Seidler je včeraj načelniku proračunskega odseka naznanil, da je minister vnanjih zadev grof Czernin pripravljen, podati v primerni obliki članom avstrijskega državnega zbora pojasnila o vnanji politiki. Grof Czernin bo baje na konferenco povabil načelnike strank, predsednika obeh zbornic ter vodilne člane gosposke zbornice. Poslanec Kraft je vsled tega svoj predlog, naj se povabi grof Czernin na sejo proračunskega odseka, umaknil; poslanec dr. Korošec pa je Kraftov predlog sprejel kot svojega in vztraja na predlogu, da se ministra vnanjih zadev povabi v odsek in ministra Buriana.

= Usoda Poljske. Oficiozni listi poročajo, da se je med Avstro-Ogrsko in Nemčijo doslo sporazumljenje glede uredbe državno-pravnega položaja kraljevine Poljske. Ta uredba se izvrši v bližnji bodočnosti v zmislu znanih, tudi v državnem zboru zastopanih zahtev Poljakov po združitvi kraljevine Poljske z avstro-ogrsko monarhijo na podlagi perzonalne unije.

= Protivojni in za mir. Italijanska zbornica je včeraj s 314 glasovi proti 96 glasovom odklonila predlagani dnevni red, da se vladi izreče zaupanje, ter potem z 241 glasovi proti 36 glasovom dovolila samo dvamesečen proračunski provizorij. Boselli je kabinet bo izročil danes svojo demisijo. — »Giornale d'Italia« piše: Nevarnost poraza kabineta Boselli obstoji zlasti v tem, da se utegne omajati dosedanja vojna politika. Odstranitev mož, ki jamčijo za energično vojno politiko, bi bila pridobitev za sovražnika in za mir, kakor ga žele nasprotniki. — »Corriere della Sera« izvaja: Zmiraj bolj jasno stopa v ospredje borba med nevturalisti in med vojnimi strankami. Za intervencioniste nastaja resna dolžnost, da strnejo svoje vrste. Boj, ki se vodi pod geslom »vojaška diktatura« proti Cadorni, je v resnici boj proti nadaljevanju vojne.

= Položaj v Italiji. Na predvčerajšnji seji italijanske zbornice je generalni komisar za prehrano, general Alfieri, naglašal velike prometne težave v Italiji. Rezerv za prehrano ni več in prebivalstvo bo moralo pretrpeti pomanjkanje in velike žrtve. Kruha bo malo, patriotizma pa mora biti mnogo. V trdni veri na zmago in na povečanje domovine bo italijansko ljudstvo preneslo tudi te težave. (Enak položaj glede kruha in patriotizma je menda po vseh državah.)

= Iz francoske zbornice. Zunanji minister Barthou je odgovarjal na interpelacije o zunanji politiki Francije. Naglašal je, da je dolžnost Francije, da utrdi edinost med aliranci, ki so doživeli z Rusijo težke preizkušnje. Zavračal je trditve, da bi imel do nove ruske armade manj zaupanja kakor do prejšnje caristične. Nihče ne govori o tem, da bi zapustil Rusijo. Francija je polna zaupanja na zmago, zlasti sedaj, ko vstopi Amerika v vojno. Treba je, da nadzorujemo diplomatsko ofenzivo Nemčije zlasti sedaj, ko so zlomili francoski vojaki in aliranci vojaško ofenzivo Nemčije. Prepričati moramo nevarnost, da bi razdružila Nemčija alirance in jih nahujskala med seboj. Glede vojnih ciljev pravi, da mora dobiti Francija Alzacijo-Loreno in povrnitev škode in dobiti mora tudi poročstva, o katerih pa ne more zaenkrat natančneje govoriti. Min. predsednik Poincaré je izjavil, da gre v sedanjem trenutku le za povrnitev Alzacije-Lorene. Za to se moramo boriti in zmagati.

= Dogodki na Ruskem. Petrograški delavski in vojaški sovjet je sprejel resolucijo, kjer pravi, da so takojšnja mirovna pogajanja edino sredstvo za rešitev Rusije. — Vseruskemu kongresu sovjeta vstajajo vedno večje zapreke. Najprej so se branili kmetje udeležbe na kongresu, ker se sestane kmalu ustavodajalna zbornica. Zastopniki vojaštva, ki pridobivajo vsak dan na vplivu, so se izjavili proti kongresu. In tudi če se

snide kongres, je še vprašanje, ako zmagajo tam boljševiki, kakor pričakuje. — Novoimenovana poslanika za Pariz in Madrid, Maklakov in Stahovič, sta odložila svoj odhod za toliko časa, dokler ne določi predparlament smeri zunanje politike. — Minister za notranje zadeve Nikitin je podal svojo demisijo, ker je socialistična stranka ravnala proti svojim načelom. Kerjenski ga je prosil, naj ostane na svojem mestu. — Socialni revolucionarni kakor tudi zmerne stranke so mnenja, da ne sme zapustiti vlada Petrograda prej, dokler ne bo največje sile, ker postanejo drugače anarhične razmere v Petrogradu še večje.

— **Delavski in vojaški sovjet za mir.** »Norddeutsche Allgemeine Zeitung« objavlja važno izjavo o mirovnem načrtu petrograjskega delavskega in vojaškega sovjeta, katero pozdravlja kot izjavo v smislu približanja k miru. Petrograjska izjava se mora, čeprav se mora odkloniti celo vrsto posameznih točk, brez dvoma vpisati kot pridobitev v mirovnem vprašanju in ima nekaj duha sporazuma, s katerim so bile prešinjene razprave v nemškem državnem zboru in programatična izjava grofa Czernina. Mogoče je upravičena nada — tako pravi oficijelno glasilo nemške vlade — da bo trud delavskega sveta v nasprotju s prejšnjimi slučaji to pot dosegel boljši uspel.

Državni zbor.

Na Dunaju, 26. oktobra.

Na današnji seji zbornice poslancev se je predsednik s toplimi besedami spominjal danes ponoči umrlega poslanca Olesnickega. Po predlogu imunitetnega odseka je zbornica za tri tedne podaljšala termin, ki je določen za poročilo o obnovljenju mandatov amnestiranih poslancev.

Poslanec grof Lasocki je vložil nujno interpelacijo na ministra za deželno brambo in ministra notranjih zadev glede pomanjkljive in nezakonite porabe zakona z dne 17. julija 1917 (nova ureditev vzdrževalnih prispevkov) za dobo svetovne vojne. Zbornica je sklenila, da se o tej interpelaciji otvori debata.

Odgovarjajoč na interpelacijo grofa Lasocke je minister za deželno brambo Czapp omenil, da se v nekaterih upravnih okrajih v resnici še niso konstituirale okrajne komisije za prispevke, ker poklicani zastopniki niso hoteli te funkcije brezplačno prevzeti. Minister prosi poslance, naj bi vplivali na dotične, da vstopijo v komisije. Minister je obljubil nadalje, da se bo dovolil prispevek tudi onim tovarniškim delavkam, ki so imele zaslužek že prej, preden je odšel mož k vojakom. Prispevek se bo predjemno izplačeval tudi če gre za nadaljnje izplačevanje prispevka vdovam in sirotam padlih ali umrlih vojakov. Glede onih, katerim se je po poteku šestih mesecev po smrti vpoklicanec ustavilo izplačevanje prispevka, bo minister izdal navodila, da se šestmesečna doba za prijavo zahteve glede opravičenih oseb onih vpoklicancev, ki so padli ali umrli pred 1. avgustom 1917, računa še le od omenjenega dneva. Skušalo se bo tudi pospešiti reševanje vloženih prošenj za prispevke na ta način, da se bo dotičnim komisijam dodalo več delavnih moči.

Poslanec Hofmann-Wellenhof je poročal o cesarski naredbi z dne 7. decembra 1915 glede premembe nekaterih določil za olajšanje nastopa, oziroma nadaljevanja obrta. Gre zlasti za to, da se doba vojne službe vračuni kot pripravljalna ali porabna doba v obrtu. Govorili so še poslanci Glöckner, Kraus in Halban.

Ko se je še rešil predlog glede vrnitve beguncev, se je seja zaključila. Prihodnja seja v torek.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Dnevne beležke.

— **Odškodnina občinam za prenešeni delokrog.** V proračunskem odseku poslanske zbornice je včeraj poročal poslanec Angermann o predlogih glede odškodnine občinam za delo, ki ga opravljajo v prenešenem delokrogu. Finančni minister je naglašal, da bi bilo zelo težko, že sedaj določiti odškodnino občinam za posle prenešenega delokroga, ker se položaj po vojni danes še ne more presoditi. Odsek je sprejel potem resolucijo, ki določa občinam odškodnino za opravljanje poslov prenešenega delokroga v vojni dobi.

— **O velikanski bedi med primorskimi begunci** nam piše sodrug iz Trsta sledeče: V Trstu in okolici je vse mnogo beguncev, ki se potikajo že dve leti semintje, so že vsi raztrgani in bosi, a begunske podpore ne dobe. Kar so si v mladih letih prihranili, to so že vse porabili in zdaj le še čakajo, da jih reši smrt vsled lakote vsega trpljenja. Hodili so že od Poncija do Pilata in prosili za podelitev podpore, a iz vsakega urada odhajajo s tolažbo, da že pride, pa roke ostanejo vedno prazne. Drugi, ki so bežali komaj 20 minut od svojega domovanja, so pa dobili že kar po dvakrat podporo. Poleg vsega trpljenja, ki ga je navalila vojna na begunce, imajo še zavest, da ne velja enaka pravica za vse.

— **Smrtna nezgoda vsled granate.** Iz Goričan poročajo, da je neki delavec na poti v tovarno našel izgubljeno ročno granato. Vzame jo s seboj, ko pa jo hoče v tovarni postaviti na tla, mu granata eksplodira, odtrga roko ter ga tudi na telesu težko poškoduje. Delavec je še na poti v bolnišnico umrl. Eksplozija granate je bila tako močna, da je popokalo mnogo šip.

— **Novo vino.** Dolenjci se z letošnjo vinsko letino prav dobro pohvalijo. Trta je obrodila izobno in je tudi kakovost vina taka, kakor že kmalu ne. Politična oblast je dala oklicati, da producenti novega vina ne smejo prodajati nad 3 krone liter, gostilničarji ga pa smejo točiti po 3 krone 60 vin. do 3 krone 80 vinarjev liter. — V Ljubljani se toči že po 6 kron 80 vinarjev liter.

— **Iz Kresnic** smo prejeli dopis o tamkajšnjih slabih aprovizacijskih razmerah. Ker pa je dopis brez podpisa, ga ne moremo priobčiti.

— **Iz Grobelnega** nam pišejo: 19. oktobra je padel nek vojak tako nesrečno iz železniškega voza, da mu je odrezal vlak obe nogi pod kolenom. — Kakšno navijanje cen vlada pri nas, to naj dokaže tale primer: Pred vojno je veljal en škaaf pšenice 5 kron, danes velja 50 in še več; en škaaf koruze je veljal včasih 4 krone, danes pa 40 kron in čez. Kmetje bogate, delavci propadajo, a oblasti se ne zganejo.

— **Trbovlje.** Vinska trgatev in ž njo združena veselica, ki jo je priredilo tukajšno tamb. društvo »Kolo« v prid trbovlijskim vdovam v vojni padlih vojakov, se je vršila v najlepšem redu in v veliko zadovoljnost mnogoštevilnega občinstva, ki jo je posetilo. Najiskrenejša zahvala vsem darovalcem, ki so na ta ali oni način pripomogli da je trgatav, ki je imela 251 kron dobička, tako krasno uspeła. Denar se je oddal tukajšnji občini.

— **Novice iz Črne.** Pri krčmarju Poreju v Gutensteinu je vlomil neznan tat, odnesel je dekli 92 K, zlato uro z verižico, zaklenil je dekle, ki je spala in iz kuhinje je odnesel 2 kg zmlete kave ter v kleti je izpustil sod mošta in tri sode vina. Pore ima okolo 3000 K škode. — Lesnemu skladiščarju Pušingarju je bilo ukradenih štiri panje čebel, vse druge panje so zmetali iz čebelnjaka po bregu in vse uničili. — Iz kuhinje v Žrjavu (Schmelzhütte) je bilo ukradenih 34 hlebov kruha, 7 kg špeha in nekaj moke. — V Musesniku je bil ukraden na žagi grofa Thurna 15 m dolg in 14 cm širok jermen. Za storilci ni sledu. Vse to je znamenje časa.

— **Minimalne plače za privatne nastavlence.** V državnem zboru je bil vložen predlog glede določitve minimalnih plač privatnim nastavlencem. Predlog zahteva za razne kategorije privatnih nastavlencev, v ko-

likor se delodajalec in delojemalec nista pogodila za višjo plačo, v krajih, ki se prištevajo drugemu razredu, tele minimalne plače: za zapisnikarje, risalce, pomožne knjigovodje do 18. leta 160 K, do 20. let 190 K, čez 24 let 285 K; za knjigovodje od 18 do 20 let 240 K, nad 24 let 410 kron; za glavne knjigovodje, samostojne konstrukterje, stavbne voditelje nad 24 let 485 K; za korespondente po navodilu, kopiste in druge tehnične pomožne moči 160, 200, oziroma 250 K; za samostojne take moči 190, 250, ozir. 350 K; za one, ki opravljajo korespondenco v tujih jezikih, brez ozira na starost 415 K; za blagajnike v prodajalnah 190, 240 in 335 K; v industriji in veletrgovini 280 in 415 K; v bankah in hranilnicah 410 in 485 K; za skladiščnike 160, 210 in 285 K; za ekspedijente 335 K; za strojepisce in stenografe po diktatu 180, 210 in 285 K; za samostojne 240 in 335 K; za prodajalce v specerijah in podobnih strokah 160, 190 in 250 K; za druge prodajalce 160, 210 in 335 K; za trgovske potnike 330 in 480 K.

— **O tistih, za katere je vojna blagoslov.** Praška železarska družba priobčuje svoj letni računski zaključek. Čisti dobiček družbe znaša 17.412.802 K. Dividenda znaša 200 kron na akcijo. 700.000 K se prepiše na rezervni fond, 824.714 kron se prenese na nov račun.

— **Malinov sok.** Urad za ljudsko prehrano je izdal danes naredbo, s katero določuje najvišje cene za malinov sok in sicer veljajo te cene za producente, veletrgovce in male trgovce. Cena malinovega soka v nadrobni prodaji bo znašala za en kilogram 6 kron 20 vinarjev. Ta cena velja brez ozira na to, od kje prihaja blago.

Aprovizacija.

Brezplačna oddaja goveje juhe in drobovja. Deželno mesto za vnovčevanje živine bo oddajalo revnim slojem brezplačno govejo juho in drobovje živine ter prašičev, kakor pljuča, jetra vampe, glave, obisti, parklje in dr. Razdeljevalo se bo vsaki terek, sredo četrtek in soboto ob 2. do 5. popoldan v lastni mesnici na Jurčičevem trgu št. 1. Prosilci, kateri bi bili radi deležni te oddaje, naj se oglase pri svojem župnem uradu v Ljubljani, begunci pa pri posredovalnici goriških beguncev, kjer dobe izkaznice. Pričetek v sredo 31. t. m.

Vprašalne pole za petrolej. Vnovič se opozarja, da se oddajajo vprašalne pole za petrolej v Galetovi hiši pritličje le onim obrtnikom, ki imajo pri svojem obratu zaposlene več kakor dve obrtno pomožni osebi, ali ki rabijo za svojo obrt več kakor en delaven prostor; dalje zavodom ter javnim uradom in pisarnam ako nimajo v svojih prostorih ne električne ne plinove luči. Za dokaz da nimajo ne plinove ne električne luči zadostuje uradni pečat plinarne in elektrarne, katerima se mora predložiti vprašalna pola v potrdilo. Trgovine, ki ne prodajajo živil, dalje zasebne stranke in pisarne ne dobe vprašalnih pol. Izpolnjene vprašalne pole potrjene od plinarne in elektrarne je predložiti v mestni posvetovalnici najkasneje do 6. novembra t. l., ker se na poznejše prošnje ozira le v toliko, če bi preostalo kaj petroleja. Drugi naj ne hodijo po nepotrebnem na magistrat, ker vsled majhne množine petroleja pod nobenim pogojem ne morejo dobiti več petroleja kakor ga dobe na karte.

Kislo zelje na rdeče A in na rdeče brez A št. 601 do konca. Stranke z rdečimi izkaznicami brez A št. 601 do konca prejmejo kislo zelje v cerkvi sv. Jožefa v ponedeljek, dne 29. t. m. popoldne. Od 2. do 3. pridejo na vrsto št. 601 do 800, od 3. do 4. št. 801 do konca. Stranke z rdečimi izkaznicami zaznamovanimi s črko A, dobe zelje istotam od 4. do 5. Vsaka oseba dobi 1 kg. Kilogram stane 80 vinarjev.

Špeh za III. okraj. Stranke III. okraja prejmejo špeh v ponedeljek, dne 29. t. m. in v torek, dne 30. t. m. na nova nakazila za

mast, na Poljanski cesti št. 15. Red je ta-le: v ponedeljek dopoldne od 11. do 12. št. 1 do 200, popoldne od pol 2. do pol 3. št. 201 do 400, od pol 3. do pol 4. št. 401 do 600, od pol 4. do pol 5. št. 601 do 800, od pol 5. do pol 6. št. 801 do 1000. V torek, dne 30. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 1001 do 1200, od 9. do 10. št. 1201 do 1400, do 10. do 11. št. 1400 do konca. Vsaka oseba dobi četrt kg, kilogram stane K 8-80. Poleg nakazil za mast prinesite tudi maščobne izkaznice.

Sladka repa. Mestna aprovizacija je nakazovala in oddajala zadnje dni sladko repo strankam prvega okraja. Zglasilo se je mnogo gospodinj, ki so dobile po številu družine primerno množino repe, da jo dajo kisati. Plačale so kilogram po 40 vinarjev in prejele približno 20 kg na osebo. Za naprej se lahko javijo tudi stranke iz drugih okrajev mesta. Priglasite sprejema mestni aprovizacijski urad na Poljanski cesti št. 13/I, oddelek za sadje.

Špeh za II. okraj št. 1001 do konca. Stranke II. okraja prejmejo v ponedeljek, dne 29. t. m. na nakazila za mast št. 1001 do konca na Poljanski cesti št. 15 špeh. Določen je ta-le red: Od 8. do 9. dopoldne št. 1001 do 1200, od 9. do 10. št. 1201 do 1400, od 10. do 11. št. 1401 do konca. Vsaka oseba dobi četrt kilograma, kilogram stane K 8-80. Poleg nakazil za mast prinesite tudi mesečne maščobne izkaznice.

S seje mestnega aprovizacijskega odseka. Aprovizacijski odsek sklone po svojem predsedniku osebno intervenirati pri centrali žitnega zavoda na Dunaju, da nakaže za Ljubljano več žita. Razpoložljive zaloge še danes ne odgovarjajo potrebščini ter je še vedno predložena bojazen, da bo mesto brez kruha. Doslej je prejela mestna aprovizacija komaj 10% krompirja, kar bi ga imela dobiti. Glavna krivda, da je Ljubljana brez krompirja, zadene razna okrajna glavarstva, ki so popolnoma odpovedala pri izpeljavi rekvizicije. Zaradi nezmožnosti okrajnih glavarjev bo Ljubljana brez krompirja. Razni okraji, kjer je gotovo dovolj krompirja na razpolago, so oddali smešne množine. Vendar vsi merodajni faktorji gledajo to početje kot bi se nič ne zgodilo in niti ne pomislijo ne, kakšne posledice znajo nastati. Mraz in zima sta pred durmi in skladišča so prazna in ljudje brez krompirja. Ljubljano so obkolili žandarji, ki vzamejo vse, kar si hočejo lačni ljudje prinesiti v mesto. Največja sila in beda se plazi po domovih, pri okrajnih glavarstvih pa gospodje mirno sede, brez skrbi in rabsodnosti, kako bodo mesta živela. Uradna birokracija gre svojo pot, brez čuta odgovornosti, brez oči za bodočnost in zamuja v svoji brezbriznosti tedne in tedne. Stradajoče ljudstvo bo zahtevalo odgovora, kdo je bedo zakrivil in gorje tistemu, na katerega pade krivda. Zadnje ure potekajo in še je čas, da se popravi zamujeno. Še je čas, da se energično izpelje rekvizicija krompirja in da dobi mesto vse, kar ima pravico zahtevati. Izgovor, da ni krompirja, je ničev. Dobro vemo, da je dovolj krompirja in to nedvomno toliko, da bi bila Ljubljana prav lahko zadostno preskrbljena. Samo dobre volje je treba in krepke in energične roke, ki bo izpeljala rekvizicijo. To oboje je pa do danes popolnoma odpovedalo pri onih odgovornih faktorjih, katerim je bila poverjena naloga, da rekvirirajo krompir.

Razno.

* Težave v aprovizacijo povsod. »Pravno lidu« poroča o seji aprovizacijskega odbora za Prago in okolico. Seja je prava obtožnica obstoječih aprovizacijskih razmer. Posamezna mesta imajo le še za dva dni, k večjemu za tri, moke. Krompir je silno slab, majhen kakor grah, ves prsten in pri vsakem vagonu ga manjka do 41 centov. Prebivalstvo Prage je brez masti in tudi nima upanja, da jo dobi prav kmalu. Najstrašnejše je pa pomanjkanje mleka. Od oktobra ne dobivajo zdravi ljudje nič več nakazil za mleko. Taka nakazila dobivajo le bolniki in do-

jenčki, a mleka seveda ne. Funkcionarji aprovizacijskih odborov so sklenili, da odlože svoje funkcije, ako se v najkrajšem času ne izpremeni na boljše.

* 90.000 ton premoga imajo po dose-
danih preiskavah privatne osebe na Du-
naju. S to zalogo in svojo železno zalogo je
preskrbljen Dunaj za dva meseca, če bi na-
stopile še hujše razmere.

Listnica uredništva.

Štefan D. Dunaj. — Vse v redu. Prošnjo smo odposlali. Na Dunaju sem Te iskal, pa Te ni bilo nikjer dobiti. Pozdrav.

Jernej O. v K. — Kadar bo mogoče, odgovorimo pismeno. M. Č. v Z. — Potrpite; vse se bo uredilo.

S. Fr. J. Civilno delavstvo, ki je zaposle-
no v vojaških podjetjih mora biti zavarovano
pri bolniški blagajni v zmislu ministrskih na-
redob. Najnovejši odlok naroča celo, da pla-
čajo celotni prispevek podjetja sama. Delav-
stvo, ki je zaposleno pri M. D. v Polju, spada
v okrajno bolniško blagajno v Št. Vidu nad
Ljubljano. Naj zahtevajo delavke zavarovanje
pri vodstvu. Posredujemo tudi mi, če se kdo
zglasi in pojasni stvar v društvenem lokalu v
Ljubljani, Selenburgova ulica 6.I., od 9. do 10.
dopoldne. — Ivan Seršen. Obrnite se na po-
družnico »Vojnožitnega zavoda« v Ljubljani,
Dunajska cesta, oziroma na »Deželno mesto
za krmila« v Ljubljani.

Zadnje vesti.

Naši uspehi proti Italiji.

Dunaj, 26. oktobra. (Kor. ur.) Vnovič
so se združile centralne države za skupen
sunek; tokrat proti Italiji. Skupnost in sloga,
ki je že preskušena v pre mnogih bojih, se
bo izkazala kot trdna vez sedaj tudi v bojih
proti verolomnemu dednemu sovražniku. Od
tolikih tisočev prebivalcev monarhije že dol-

go zaželjeni dogodek postaja sedaj dejanje
in pod jeklenimi udarci se umikajo sedaj ita-
lijanske bojne čete ob srednjem in gornjem
teku Soče. Sunek se je komaj pričel, njego-
va sila narašča od ure do ure, kratka poro-
čila o zmagah pri Bovcu, Tolminu in na
banjški planoti govore jasno, kako izborna
zna armadno vodstvo izrabiti prednosti tako
zване notranje linije. Kar nam je prineslo
velike uspehe ob Dunaju, na Sedmograš-
kem in ob Donavi, to se sedaj sijajno in zma-
gonosno ponavlja na jugozapadu monarhije.
Proti relativno malemu delu naše armade je
nastopila milijonska italijanska vojska na
razmeroma kratki fronti, podpirana z o-
gromnimi tehničnimi pripomočki od Anglije in
Francije. Po dveipolletni vojni je italijanska
velesila v težkih in krvavih bojih pridobila
le malo našega ozemlja. Nasprotno pa so
naše zvezne čete koj v pričetku operacij na
treh važnih mestih prebile italijansko bojno
fronto. Nadaljnja poročila že javljajo kata-
strofalen upliv našega prodiranja na spodnje
italijanske pozicije. 40.000 ujetnikov in 300
topov — to govori jasno o veličini sovra-
znikovega poraza.

Italijansko vojno poročilo.

Dunaj 26. oktobra. Italijansko vojno po-
ročilo z dne 26. oktobra: Sovražna ofenziva
proti levemu krilu naše armade ob julijskih
planinah je trajala celo noč in včeraj cel dan
dalje. Od Monte Maggiore do Avč smo se
moral umakniti z naših prvih črt. V zvezi s
tem umikanjem smo morali zapustiti tudi banj-
ško planoto. Vzhodno od Gorice in na Krášu
je položaj neizpremenjen. Včeraj smo 10 sov-
ražnih letal sestrelili oziroma jih prisilili, da
se spustili na tla.

Odstop nemškega kanclerja.

Berlin 26. oktobra. Po informacijah iz
parlamentarnih krogov se sodi, da se notra-
njepolitični položaj z odstopom državnega
kanclerja pojasni tekom prihodnjega tedna.

Št. 15360.

Razglas. Oddaja kovin.

V smislu ministrske naredbe z dne 25. junija 1917, drž. zak. št. 271, je oddati sledeče
kovinske predmete:

I. Izdelovalci in kupčevalci morajo izročiti po predpisih tega ukaza svoje ostale zaloge
predmetov, navedenih v ministrskem ukazu z dne 23. septembra 1915, drž. zak. št. 283.

II. Vsi morajo oddati:

A. Predmete, ki so docela ali po pretežnem delu iz bakra ali bakrenih zlitin, in sicer:

1. Vse vrste drog in cevi za držaje, obrambo, preproge, zastore, brisače in kopalne rute, okrasnih in dru-
gačnih drog in cevi z nosili, drugimi pritrdili in obroči vred, nadalje ročaje in držaje vsake vrste;
2. pločevine za oblaganje oglov, robov, podnožij in druge take pločevine, obeski in obkladi, zlasti obkladi
kurilnih teles;
3. napisi imen, reklamni napisi, orijentacijski napisi (n. pr. za nadstropja), izveski (n. pr. brivski) in drugi
napisi in table, emblemi, grbi, kovinske črke in številke nad 3 cm visoke, obeski s številkami nad 10 gr posamezne
teže za ključne in drugi obeski številke (n. pr. ob durih stanovanj in izb ali nad njimi);
4. okraski opreme, pritrdila, kakor: kroglice, gumbi, verige, obroči za vrvice, klini, latve in dr.;
5. mreže, in sicer mreže za obrambo, ostrgavanje, ograjanje, okrasne mreže, v kolikor pod točko 1 do 5
našteti predmeti niso nameščeni na spomenikih (sohah, spominskih ploščah, nagrobnikih in dr.), nadalje na pohi-
štvu, razsvetilih ali majhnih rabnih predmetih; nadalje

6. postavki pred pečmi;
 7. zvonovi s premerom do 25 cm, kraguljci in gongi;
 8. priprosta orodja za pušenje in pisalne garniture ter drugo priprosto galanterijsko blago;
 9. bednje za cvetlice;
 10. kavlji (obešalniki), stojala in obešala za obleke, klobuke, palice, dežnike;
 11. oprave za izložbe, kakor: stojala, opore, nosila, šine, podnožja itd., izvzemši portalne obklade.
- B. Predmeti iz čistega niklja, z nikljem popločene jeklene pločevine ali aluminija, in sicer: Vse hišno, ku-
harsko, kuhinjsko, mizno in namizno orodje, vstevši žlice, nože in vilice, nadalje posode za jedi in pijače, mede-
nine in banje, zlasti tudi tokozvano »pasarsko blago«, izvzemši električne kuhalne aparate.

III. Zahtevani niso predmeti, ki so:

1. je pomešani, bakreni in ponikljani;
2. z bakrom ali bakrenimi zlitinami zgolj popločeni;
3. iz bakra ali bakrenih zlitin in z roko klepani, gravirani, cizelirani, giloširani, jedkani ali tanširani.

Vsi lastniki se opozarjajo, da navedene predmete lahko takoj oddajo pri sledečih tvrdkah:

1. Fran Stupica,	3. Alojzij Sušnik in
2. Schneider & Verovšek,	4. Štefan Nagy.

Pripominja se, da se pri prostovoljni oddaji blago boljše in takoj plača in končno, da
se bo blago itak moralo enkrat oddati.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 24. oktobra 1917.